

УДК 330.111

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДПРИЄМСТВ

Карачина Н.П. – д.е.н., професор

Вінницький національний технічний університет

З метою оцінювання економічної поведінки вітчизняних промислових підприємств є необхідним формалізація моделей економічної поведінки за допомогою певних критеріїв або математичної інтерпретації. Враховуючи, що в основу моделей економічної поведінки підприємств покладено пріоритетність видів діяльності: виробничої, рентоорієнтованої, змішаної; було проведено дослідження взаємозв'язку між загальним фінансовим результатом (фінансовим результатом до оподаткування) та фінансовим результатом від основної (виробничої) діяльності. Це обумовлено тим, що співвідношення саме цих показників є головним критерієм детермінації вищезазначених моделей поведінки.

Після встановлення наявності зв'язку між зазначеними показниками та загального характеру цього зв'язку, є доцільним використання кореляційно-регресійного методу. Адже основне завдання даного методу полягає в аналізуванні статистичних даних з метою виявлення за залежності між досліджуваними ознаками у вигляді певної математичної формули і встановлення за допомогою коефіцієнта кореляції порівняльної оцінки тісноти взаємозв'язку.

Відтак, провівши попередній графічний аналіз певного масиву даних зазначених показників за 8 років (2009-2016 рр.) по 57 підприємствам (об'єкти дослідження – машинобудівні підприємства Вінниччини), тобто побудувавши кореляційне поле (точки на графіку, що відповідають кожній парі значень результативної та факторної ознак) та емпіричну лінію регресії виявили відповідну закономірність у залежності між формою зв'язку та моделлю економічної поведінки підприємств:

1. Якщо точки розташовані хаотично по всьому кореляційному полю, це свідчить про відсутність залежності між загальним фінансовим результатом та фінансовим результатом від основної діяльності → модель рентоорієнтованої поведінки.

2. Якщо точки сконцентровані навколо осі, яка йде від нижнього лівого кута до верхнього правого – це пряма залежність між досліджуваними показниками, тобто рівним змінам середніх значень фінансового результату від основної діяльності відповідають приблизно рівні зміни середніх значень загального фінансового результату. Отже, пріоритетним у формуванні загального фінансового результату є основний (виробничий) напрямок діяльності → модель виробничоорієнтованої поведінки.

3. Якщо точки сконцентровані навколо відповідної лінії: параболи, гіперболи, показникової функції, степеневої функції, логарифмічної функції – це криволінійна (непряма) залежність між досліджуваними показниками, тобто рівним змінам середніх значень фінансового результату від основної діяльності відповідають нерівні зміни середніх значень загального фінансового результату. Очевидним є поєднання усіх видів діяльності із змінною їх пріоритетності або пропорційності, що свідчить про відсутність прямого зв'язку між загальним та виробничим фінансовим результатом → модель змішаної поведінки.

Окреслені результати констатують, що критерієм математичної інтерпретації моделей економічної поведінки підприємств є обрана форма зв'язку, яка адекватно емпіричним даним визначає тип функції. Надалі за допомогою кореляційно-регресійного аналізу розраховуються параметри обраної аналітичної форми зв'язку (рівняння регресії) між досліджуваними показниками та встановлюється міра тісноти зв'язку між ними. Слід відзначити, що значення коефіцієнта кореляції визначає силу зв'язку і одночасно є індикатором вибору більш адекватної форми зв'язку, яка виражається за допомогою відповідного рівняння регресії. Відтак, доцільно відокремити наступні положення:

– якщо прямий зв'язок є достатньо сильним – це є підтвердженням виробничоорієнтованої поведінки підприємства, в протилежному випадку – вибір форми зв'язку не є вірним: необхідно повторно побудувати кореляційне поле – результатом чого буде виявлено криволінійний зв'язок;

– якщо криволінійний зв'язок є достатньо сильним – це є підтвердженням змішаної поведінки підприємства, в протилежному випадку – вибір форми зв'язку не є вірним або взагалі відсутнє кореляційне поле.